

Hovedmål for 2026

1. Én organisasjon
2. Tillit
3. Norsk honning
4. God bihelse
5. Godt avlsmateriale
6. Faglig spydspiss
7. Stabil medlemsmasse

Om langtidsplanen

I langtidsplanen har vi pekt ut 7 hovedmål for hvor vi ønsker at Norges Birøkerlag skal være i 2026. Vi har beskrevet hva vi legger i disse målene, og hva som er gode strategier for å nå målene.

For å nå målene i langtidsplanen forutsettes det at vi har aktive lokal- og fylkeslag, et godt styre og et sterkt sekretariat.

Sekretariatets ansatte er i hovedsak finansiert med prosjektmidler, og prosjektene i seg selv vil støtte opp under målene. Prosjektsøknader og prosjektarbeid er en naturlig del av sekretariatets virksomhet.

Ved å sette opp langsiktige mål, skaper vi retning i en verden som er i endring.

Langtidsplanen kan tilpasses og implementeres i alle ledd i organisasjonen. De konkrete tiltakene og aktivitetene fra år til år vil bli utarbeidet med disse 7 målene for øye. Sekretariatet vil sette opp årlige handlingsplaner med målbare tiltak, som bidrar i retning av disse 7 hovedmålene. Lokal- og fylkeslag kan også sette årsplaner med fokus på et eller flere av de 7 hovedmålene, alt etter interesser, ressurser og behov i laget.

Om lønnsomhet

Lønnsomhet ligger som en driver bak flere av hovedmålene. Eksempler er én organisasjon, for å ha størst mulig innflytelse når det forhandles om rammebetingelser, som ordninger for risikoavlastning. Tillit: Erfaring fra næringslivet ellers, viser at tillit /omdømme virker direkte inn på omsetningen. Norsk honning – å øke forbruket og etterspørselen etter vårt hovedprodukt er en faktor for lønnsomhet. 4. og 5, bihelse og godt avlsmateriale: Om disse ikke er på plass blir det vanskeligere å oppnå lønnsomhet.

Noen steder i dette dokumentet har vi nevnt eksempler på tiltak og aktiviteter. Dette for å gjøre det lettere å forstå hvordan planen kan komme til nytte. Når organisasjonen skal behandle langtidsplanen, er det ikke naturlig at de enkelte tiltakene og aktivitetene skal behandles.

1. Én organisasjon.

Her skal vi være i 2026: Norges Birøfterlag er én samlende organisasjon for alle birøktere i Norge.

Utdyping/mer om dette målet:

Én sterk organisasjon har større påvirkningskraft enn flere små, og i møte med myndighetene representerer vi en hel næring. Vi gir innspill i jordbruksforhandlingene med én klar stemme, og vi sitter ved bordet hos Mattilsynet, Mat- og landbruksdepartementet og Landbruksdirektoratet når nytt lovverk skal utarbeides. Birøktere omfatter både hobby- og næringsbirøktere, leverandører av pollinerings tjenester, ferske og erfarne, men selv om inngangen til birøkt er ulik, så har birøkterne flest felles interesser. For å lykkes på området sykdomsforebygging og bekjempelse av parasitter er det nødvendig at birøktere har samme tilnærming.

Det skal være attraktivt å være medlem i Norges Birøfterlag for alle birøktere.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- a) Støtte lokal- og fylkeslagene (viktig for rekruttering, samhold, lojalitet, holdninger, m.m.).
- b) Tydelig og proaktiv kommunikasjon om hva vi jobber med. Mer åpenhet om de kampene som sekretariatet og styret kjemper, og feiring av oppnådde seire og resultater. Sekretariatet og styret gjør mange oppgaver gjennom året som bidrar til bedre økonomiske og juridiske rammevilkår for birøkt.
- c) Beholde og styrke rammebetingelsene for risikoavlastning og forutsigbar inntekt for næringsbirøktere. Næringsbirøkterne er en viktig gruppe for alle birøktere, og Norges Birøfterlag arbeider aktivt for deres beste, noe som også gir goder for alle, som:
 - i) Et målrettet avlsarbeid.
 - ii) Tilskudds- og erstatningsordninger, som produksjonstilskudd, avlingsskadeerstatning og sukkerrefusjon.
 - iii) Trygg tilgang på voks.
 - iv) Fortsatt tollvern på honning.
- d) Fagkompetanse. Delingskultur omkring praktiske råd, driftsteknikk, ny kunnskap og forskningsresultater.
- e) Forhandle frem flere attraktive medlemsgoder.

Eksempler på aktiviteter og tiltak

Flere aktiviteter er med på å gjøre Norges Birøfterlag til en samlende organisasjon for alle birøkterne, disse jobber vi med kontinuerlig:

- Aktiv deltaker i internasjonale nettverk for forskning og ny kunnskap.
- Sørge for oppdaterte data om økonomien i næringen, og i andre sammenlignbare næringer.
- God kursaktivitet i lokallagene, med flere oppdaterte kurs.
- Oppdaterte kanaler og relevant innhold i organisasjonshåndbok, Birøkteren, nyhetsbrev, på nettside og i sosiale medier.
- Innsats mot sykdommer, parasitter og skadegjørere.

2. Tillit

Her skal vi være i 2026: Birøkt har tillit i befolkningen i Norge.

Utdyping/mer om dette målet:

Hva er omdømme? Omdømmet kan defineres som summen av oppfatninger ulike interessentgrupper har av en virksomhet. Selv om vi ikke har gjort en formell måling, mener vi å tro at birøktere i Norge har et godt omdømme. Dette er oppnådd ved at enkeltbirøktere, lokal- og fylkeslag og Norges Birøfterlag sentralt gjør en god jobb som synes. Enkelt sagt vil et godt omdømme gi tillit.

Norske forbrukere har tradisjonelt hatt stor tillit til norsk matproduksjon og til kvaliteten på denne. Vi har en småskala landbruksstruktur, det har lenge vært få matskandaler i Norge, og liten risiko for spredning av sykdommer via maten. Trenden er at forbrukerne er mer opptatt av helse, miljø, klima og dyrevelferd. Vi vil nok oppleve svingninger i synet på landbruket, og birøkt er del av dette. Norges Birøfterlag skal være foroverlent og vil prioritere å styrke omdømmet i tilfelle vi går vanskeligere tider i møte.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Sørge for at birøktere fortsetter å gjøre en god jobb:
 - o Fremme kvalitet, med målsetting om at alle medlemmer bruker kvalitetsstandarder som KSL (Kvalitetssystem i landbruket) birøkt.
 - o Markedsføre kurstilbud med mål om at alle som begynner med bier har grunnleggende kompetanse.
- Støtte organisasjonen i arbeidet med å formidle kunnskap og holdninger – bygge kultur.
- Bruke alle anledninger til å fortelle gode historier, vise frem mangfoldet av birøktere, dele kunnskap og gode holdninger til dyrevelferd, natur og samfunn.
- Målrette kommunikasjon til grupper og personer som har mer innflytelse, som meningsbærere, journalister, politikere, ledere og andre.
- Hente frem ny kunnskap som gir sikrere rådgivning og bedre driftsteknikk /praksis.
- Søke samarbeid med organisasjoner som jobber kunnskapsbasert.
- Arbeide for mer innsikt om hvilken påvirkning birøkt har på natur og omgivelser.
- Vurdere om ny kunnskap kan gi anbefalinger for f.eks. befolktetthet i en gitt naturtype.
- Bærekraftig birøkt og hensyn til naturforholdene der befolk plasseres blir viktig. Anbefale føre-var-prinsippet.

Relatert lesning: <https://forskning.no/mat-landbruk-partner/folk-tyr-til-andelslandbruk-nar-de-mister-tillit-til-norsk-landbruk-ifolge-sosiolog/390453>

<https://norbi.no/offisiell-policy-vedrorende-honningbier-og-ville-pollinatorer/>

<https://norbi.no/prosjekter/>

3. Norsk honning

Her skal vi være i 2026: Økt norskandel i omsetningen av honning og andre biprodukter.

Utdyping/mer om dette målet: For birøktneringen i Norge er det avgjørende for fremtidig rekruttering at våre norske produkter er etterspurte. I dag er under halvparten av honningen som selges i butikk i Norge produsert her i landet, og av andre biprodukter er nesten ikke noe av de omsatte varene norskproduserte.

Stilt overfor honning og biprodukter fra resten av verden er de norske produktene generelt sett høstet i omgivelser som i liten grad er oppdyrket og med mindre bruk av plantevernmidler enn land vi kan sammenligne oss med. Norske bier er mindre sykdomsutsatte og blir ikke behandlet med antibiotika.

Honningbier er med og sikrer pollinering av naturen vår. Birøkternæringen kan levere spesifikk pollinering av frukt- og bær i Norge, og er et viktig bidrag i grøntnæringens satsning på bærekraftig produksjon.

Vi vil jobbe for å dreie forbruket fra importerte produkter over til norske produkter. Med økt norskandel får birøktere høyere avsetning og næringen bedre økonomi.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Beholde /styrke importvernet på honning.
- Ordning med merkevarenytral markedsføring for honning og biprodukter.
- Samarbeide og dele informasjon med Honningcentralen og andre større aktører som omsetter norsk honning.
- Dele kunnskap om norsk honning og andre produkter fra birøkt i Norge.
- Følge med på, og initiere forskningsprosjekter og datainnhenting om kvaliteten på honningen og biproduktene. Dokumentere og dele kunnskapen vi har.
- Kundegrupper skal kjenne norsk honning som et gourmetprodukt som finnes i mange ulike smaker. Arrangementer som NM i honning og lignende bidrar til dette.
- Inspirere til økt innovasjon og produktutvikling innen honning og biprodukter.
- Tilby birøktere mer kompetanse på smak, sensorikk, sortshonninger, markedsføring, merkevarebygging og presentasjon.

4. God bihelse

Her skal vi være i 2026: Norske honningbier har god helsestatus.

Utdyping/mer om dette målet:

God bihelse er viktig for bærekraftig birøkt. Helsestatus hos honningbier i Norge er god, og vi har færre utfordringer med sykdommer enn bier i landene omkring oss. Vi vil gjøre det vi kan for å forebygge sykdom, parasitter og andre skadegjørere hos bier. Mer sykdom vil gjøre det vanskeligere å drive med birøkt, det vil kreve mer inngripen fra birøkteren og redusere det økonomiske utbyttet.

For at bienes helsetilstand skal forbli god er vi avhengig av at birøkterne har nødvendig kompetanse om sykdomsbekjempelse, at de benytter god driftsteknikk som sikrer dyrevelferd og at vi har et regelverk og håndheving av regelverket som minimerer importsmitte.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Arbeide for å innføre en statlig finansiert helsetjeneste for birøkt i Norge.
- Vektlegge lokallagenes betydning i sykdomsforebygging.
- Tydeliggjøre det ansvaret birøkteren har for sykdomsbekjempelse og dyrevelferd.
- Påvirke utvikling av nytt regelverk til beste for bihelse og birøkterne.
- Arbeide for riktige kompetansekrav i samarbeid med Mattilsynet og andre instanser. Norges Birøkterlag jobber for at alle birøktere omfattes av krav til kompetanse.
- Avlsarbeidet skal i større grad enn tidligere vektlegge mål om motstandsdyktighet mot sykdom og parasitter. Avlsarbeidet skal fortsatt sikre bærekraftig genetisk mangfold.
- Videreføre forsiktighetsprinsipper i bruk av legemidler og metoder. Gjeldende prinsipp er å kun bruke driftstekniske metoder og godkjente legemidler med organiske syrer som virkestoff i parasittbekjempelse.

Eksempler på aktiviteter og tiltak. Flere aktiviteter ligger bak arbeidet med bihelse. Mye av dette jobber vi med kontinuerlig:

- smittevern over landegrenser.
- smittevern mellom geografiske soner i landet og ved kjøp og salg av bier og utstyr.
- alle birøktere skal ha kompetanse på forebygging.
- faglig oppdatering hos birøkterne om dyrevelferd.
- faglig styrke i sekretariatet, kontakt med faglige miljøer innen dyrehelse, Mattilsynet, forskningsmiljøene og NMBU som er referanselaboratorium for alle dyresykdommer i Norge.
- faglig oppdaterte nybegynnerkurs og andre kurs i birøkt.
- god kvalitet på kursgjennomføring.
- fornye og oppdatere birøkternes arenaer for å dele kunnskap og kunnskapsbaserte faglige råd: medlemsbladet Birøkteren, nyhetsbrev, kurs, nettsider, presentasjoner.
- legge til rette for bruk av innsatsfaktorer, f.eks maursyre.
- oppdatert oversikt over bigårdsplasser.

5. Godt avlsmateriale

Her skal vi være i 2026: Vi har en bærekraftig genpool med friske og produktive bier med godt gemytt, innen rasene brune og krainer.

Utdyping/mer om dette målet:

Et godt arbeid på avl er viktig for organisasjonen og næringen. Norges Birøfterlag driver systematisk avl på Apis m. mellifera, brune, og Apis m. carnica, krainer, som er de rene rasene som tradisjonelt er mest benyttet til birøkt i Norge. Vi har et spesielt ansvar for å bevare den brune bia, som er den mest opprinnelige hjemmehørende underarten hos oss. Kombinasjonsbien Buckfast brukes også i Norge. Avlen på denne gjøres i regi av buckfastavlgruppen.

Gjennom planmessig avlsarbeid forvalter vi et godt genmateriale for begge rasene, med fokus på både å bevare og å forbedre. Vi ivaretar genetisk variasjon gjennom en moderat seleksjonsgrad. Dette bidrar til bærekraftig avlsarbeid. Vi er oppmerksomme på faren for innavl. Vi innhenter friskt genmateriale ved behov, både innenlands og fra våre naboland.

Avlsmålene til Norges Birøfterlag er høyt honningutbytte, godt temperament, tavlefasthet, liten svermetrang og motstandsdyktighet mot sykdom/skadegjørere. Å ha flere mål for avlen gir ikke rask genetisk framgang, men vi vil opprettholde alle avlsmålene framover idet det sikrer at vi tar vare på et bredt sett av gener og egenskaper. Avlsmålene vektes ulikt ut fra fremtidens behov.

Norges Birøfterlag sikrer at vi har en genpool med produktive, friske og snille bier som skal være tilgjengelig for birøktere over hele landet. Avlsmateriale fra Norges Birøfterlags populasjon kan også supplere avlsarbeid lokalt, og er en særlig viktig genetisk ressurs i områder med få bifolk.

Norges Birøfterlag bruker de lovbeskyttede parestasjonene på Rødberg og Nesbyen til sitt avlsarbeid. Vi vil bidra til at lovbeskyttede reinavlsområder holdes rene og at parestasjoner i drift brukes aktivt av medlemmene.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Ha dyktige dronningprodusenter og birøktere som tester vårt avlsmateriale (testverter).
- Fortsette samarbeidet med Nordisk genressursenter.
- Nødvendig faglig oppdatering til alle som er involvert i avlsarbeidet til Norges Birøfterlag.
- Innhente erfaringer og mer kunnskap om bruk av DNA-analyse som verktøy for å avdekke raserenhet, som et mulig alternativ til dagens vingeindex-måling.
- Fortsette å produsere fylkesdronninger og stimulere til kjøp og aktiv bruk av disse. Gjennom tilrettelegging og oppfølging får medlemmene tilgang til avlsmateriale fra fylkesdronningene.
- Tilby kompetanse til medlemmene om avlsarbeid, genetikk og dronningproduksjon.
- Sekretariatet tar alle henvendelser omkring reinavlsområder og parestasjoner innen vår organisasjon og myndighetene, og gjør en grundig saksgang på spørsmål som gjelder dette.

6. Faglig spydspiss

Her skal vi være i 2026: Vi er faglig spydspiss innen birøkt og honningbier.

Utdyping/mer om dette målet:

Tillitsvalgte og medlemmer besitter oppdatert fagkompetanse innen birøkt. Engasjerte og erfarne birøktere deler og viderefører kunnskap og teknikker.

Samtidig utgjør sekretariatet i Norges Birøfterlag i dag tyngden av kompetanse innen forskning på honningbier, honningbiers helse og generell birøkt i Norge. Blant de ansatte har vi sterke fagpersoner innen biologi, veterinærfag og agronomi, som er del av internasjonale nettverk av forskere på feltet. Vi er i fronten på fagutviklingen. Vi oppnår finansiering og gjennomføring av flere egne forsknings- og faglige prosjekter, og prosjekter i partnerskap med andre. For å ivareta ansvaret og behovet for å erverve seg ny kunnskap innen birøkt, må organisasjonen tilrettelegge for et fortsatt faglig kompetent og sterkt sekretariat.

I sum utgjør organisasjonens kompetanse hva vi kan kalle en faglig spydspiss.

Vi ønsker å flagge vår spisskompetanse tydeligere, slik at myndigheter, grøntnæringen, landbrukspolitiske organisasjoner, private og offentlige og internasjonale forskningsinstanser kjenner til og foretrekker oss som samarbeidspartner. Da kan vi bidra til bedre beslutninger på områder som omhandler honningbier, birøkt, pollinering og bihelse.

Det er krevende å finansiere et faglig team hovedsakelig med prosjektmidler slik vi gjør i dag. Med tydeligere anerkjennelse i fagmiljøene, kan vi se for oss at det åpner seg mer stabile finansieringsmuligheter i tillegg til prosjektene.

For å opprettholde tilliten i samfunnet trenger næringen mer formell kompetanse. Hele organisasjon, fra den enkelte birøkter, lokal og fylkeslag og sekretariat blir viktige for å sikre at birøkteren står støtt i sitt arbeid og er en troverdig aktør.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Videreutvikle kurs og kompetansetilbudet.
- Kommunisere til målgrupper hvilke kompetanse vi har og hvordan vi kan samarbeide.
- Arbeide for å påta oss nye roller innen fagfeltet, dette kan være ansvar for kompetansekrav for birøktere, eller en videreutdanning for birøktere. Det kan også være å drive en rådgivningskontorordning/helsetjeneste for birøkt.
- Finne gode veier for å rekruttere og utvikle tillitsvalgte i lokallag og fylkeslag.
- Bedre kommunikasjon mellom nivåene i organisasjonen. Inkludering og delingskultur. Dele publikasjoner og tilbud om relevante faglige arrangementer også utenfor Norge.

Eksempler på aktiviteter og tiltak.

- Målrettet kommunikasjon med veterinærinstituttet, Tolletaten, Mattilsynet, NMBU, Nibio, landbruksdepartementet, - direktoratet og relevante deler av landbruksforvaltningen.
- Kvalitet i organisasjonsarbeidet (læring, organisasjonshåndbok, synlighet og innflytelse.). Egne møter – tettere kontakt.
- Styrke det faglige nivået hos tillitsvalgte. Veiledning og tettere kontakt med fylkeslag og lokallag.

7. Stabil medlemsmasse

Her skal vi være i 2026: Høy organisasjonsgrad. Vi rekrutterer, utvikler og beholder birøktere.

Utdyping/mer om dette målet:

Birøkt er en god og meningsfull aktivitet, og vi er glade for at det nå er attraktivt å være birøkter.

Det er et mål at alle birøktere er medlem i organisasjonen vår av flere grunner. Medlemskap er en kanal for faglig oppdatering. I tillegg fremmer det samarbeid mellom birøkterne. Påfyll av nye medlemmer er viktig for organisasjonens økonomi og aktivitet. Det vil alltid være de som avslutter sin birøkt, og vi trenger nye krefter som kan gi utvikling i næringen.

Noen av de nye vil bli fremtidens næringsbirøktere, og disse er viktige for næringens påvirkningskraft og status som landbruksnæring. Næringsbirøkterne er forutsetningen for å opprettholde statlige støtteordninger som produksjonstilskudd, erstatninger, finansiering av avlsarbeid, og sukkerrefusjon, samt tollvern av honning.

Landbruket utvikler seg, og birøktere vil møte strengere krav fra storsamfunnet og forbrukerne. For organisasjonen og næringen er det viktig å inkludere og bidra med kompetanse til alle som starter med bier. Det er en del nybegynnere som slutter etter få år, vi ønsker å redusere frafallet ved å gi nok forberedelse og kompetanse i starten.

Fremtidens birøktere skal ha oppdatert kompetanse, og i vår organisasjon skal de finne det beste kompetansetilbudet for birøkt.

Hvordan/ hva er strategien for å jobbe i retning av målet?

- Alle nye birøktere skal på kurs.
- Forberede folk bedre før de starter med birøkt.
- Bruke kanalene våre til å rekruttere nye medlemmer.
- Benytte den økte interessen for insekter, bier, natur og mangfold til å fortelle om honningbier og birøkt.
- Styrke tilhørigheten til et miljø gjennom organisasjonsarbeid i lokal- og fylkeslag.
- Mer åpenhet for innovativ birøkt, produktutvikling, ny teknologi og delingskultur.
- Jobbe for økt omsetning av norsk honning for å gi økonomisk grunnlag for rekruttering, se hovedmål nr. 3.
- Utvikle tilbud til de erfarne slik at de forblir medlemmer så lenge de er birøktere og enda lenger.